

OVER MENSEN DIE MEER TALEN GEBRUIKEN

Tweetalig, meer talig

Af en toe ben ik een beetje jaloers op meertaligen – mensen die met groot gemak van de ene taal overstappen op de andere. Ze leven in meer werelden, lijkt het wel. En ze zijn klaar voor een toekomst waarin meertaligheid de norm is. Maar ik vraag me ook wel eens af: hoe doen ze het? Is het moeilijk? Welk voordeel hebben ze ervan?

De Nederlandse Taalunie houdt zich bezig met het Nederlands. We doen dat voor alle gebruikers van

de taal, ongeacht of het hun moedertaal is of een taal die ze op latere leeftijd leren. Heel wat mensen gebruiken in hun dagelijks leven twee of meer talen. Tussen de 3 en 4 miljoen mensen in Nederland, Vlaanderen en Suriname, schatten we. Vanuit de Taalunie wilden we wel eens weten hoe zij hun meertaligheid beleven.

Er zijn veel verschillende soorten meertaligen. Ik denk aan Chika Unigwe, een Afrikaanse vrouw

die nu in Vlaanderen schrijfster is geworden. Of aan de kinderen van Prinses Máxima, die ook Spaans met hun moeder spreken. En aan iedereen die ik in Suriname tegenkom en voor wie meertaligheid de gewoonste zaak van de wereld lijkt. In deze *Taalpeil* staan hun verhalen en de uitkomsten van een enquête onder ruim 1000 Nederlanders, Vlamingen en Surinamers.

LINDE VAN DEN BOSCH
algemeen secretaris Nederlandse Taalunie

Meertalig opgroeien in Suriname p. 2

Nederlandstalige woordvoerder van Franstalige minister p. 4

'De' plezier van het Nederlands? p. 5

Een Ierse familie in Nederland p. 6

MYTHEN OVER MEERTALIGHEID p. 5, 7 en 8

En nog veel meer op taalpeilplus.org

1000 meningen

Hoeveel mensen wonen in een meertalig huishouden?

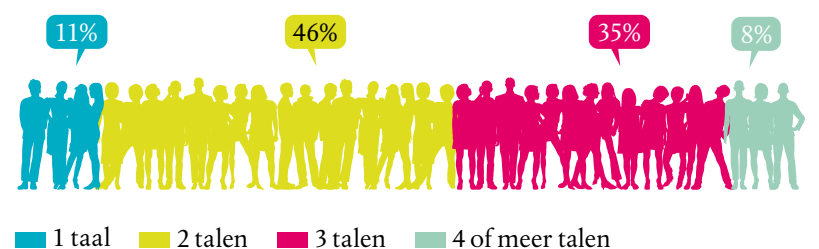
In Nederland en Vlaanderen

Van de ondervraagden in onze enquête in Nederland en Vlaanderen zegt 16 procent te wonen in een gezin waar meer talen worden gebruikt. In Vlaanderen iets meer dan in Nederland. Omgerekend zou dat dan gaan om ongeveer 3,5 miljoen mensen. Twee derde van die mensen spreekt behalve Nederlands één of meer westerse talen. Dat zijn vooral Engels, Frans, Duits of Fries. En een kwart zegt thuis niet-westerse talen te gebruiken naast het Nederlands. Geen van die talen springt eruit.

In Suriname

Als er één land is waar het Nederlands een taal is die gedijt tussen andere talen, dan is het Suriname. Daar worden wel twintig talen gebruikt. Een officiële telling in 2004 wees uit dat in 80 procent van de huishoudens meer dan één taal wordt gesproken. We enquêteerden 130 Surinamers en daarvan geeft zelfs 90 procent aan thuis meer dan één taal te spreken, 45 procent zelfs drie of meer. In 70 procent van de huishoudens wordt Nederlands gesproken en in bijna 40 procent Sranan. Het geldt, samen met het Nederlands, als lingua franca, een taal die door bijna alle bevolkingsgroepen in het dagelijks leven wordt gesproken. Surinamers zeggen gemiddeld in het dagelijks leven 3,1 talen te spreken en thuis gemiddeld 2,4 talen.

Hoeveel Surinamers spreken thuis 1, 2, 3 en 4 of meer talen?

Ariana

Dana

Imane

Oles

Je kunt hun meertaligheid niet genoeg waarderen

JAN T'SAS | “De leerkracht Frans? Daar spreek je toch Frans mee, ook buiten de klas.” Wat voor Nederlandstalige leerlingen *not done* is, doen meertalige jongeren automatisch: hun talen oefenen waar ze de kans krijgen. In het Leonardo Lyceum Pestalozzi in Antwerpen hebben heel wat meertalige leerlingen echt een (taal)streepje voor. We gingen praten met leerlingen en docenten.

“Op school spreek ik vooral Nederlands, maar thuis is het een mengelmoes. Met mijn moeder spreek ik Arabisch, met mijn vader Arabisch en Frans, met mijn broers en zussen Nederlands.” Imane (16) zegt het in één ademteug. De Marokkaanse is een van de pakweg honderd meertalige leerlingen in haar school. De leerlingen volgen algemeen secundair onderwijs, het hoogste studieniveau. Directeur Kathy Douchar schat dat in de school een twintigtal talen gesproken wordt. “De meerderheid van de anderstalige leerlingen spreekt Arabisch of Turks, maar de jongste jaren neemt het aantal Oost-

Europese talen toe. Russisch en Oekraïens vooral. Er zijn ook talen die je niet hoort, omdat slechts één leerling ze spreekt.”

Talenknobbel

Een van die zeldzamere talen is het Dari. Dat is een variant van het Perzisch, dat in Afghanistan wordt gesproken. Ariana (17), die volgens haar leraren een echte talenknobbel heeft, was zeven toen ze het land verliet en met haar ouders naar België kwam. “Een halfjaar heb ik in de taalklas gezeten om Nederlands te leren. Dat ging goed, ik lees ook graag Nederlandstalige boeken. Mijn broer heeft er langer over gedaan.”

De Oekraïner Oles (19), nu vier jaar in België, kreeg een taalbad van een jaar. “Ik begon in het middenniveau maar na de start moest ik van niveau 1 herbeginnen. Nederlands vind ik moeilijk. Met mijn vrienden praat ik Russisch of Oekraïens. Soms ook in de klas, al mag dat niet.”

Plat dialect

Dan mag je nog zo gemotiveerd zijn om Nederlands te leren, wat als je in de winkel of op straat onverstonden dialect over je heen krijgt? Het overkomt veel anderstaligen. Imane denkt spontaan aan haar buurvrouw: “Als die me aanspreekt, dan knik ik beleefd. Maar eigenlijk versta ik er niets van.” En wat te denken van een klasgenoot die bij handbalclub Sasja speelt? Zijn trainer geeft instructies in het platste Antwerps dialect.

Geheimen

Gebruiken meertalige leerlingen hun moedertaal soms als geheimtaal in de klas? Imane: “Heel stiekem, bijvoorbeeld om antwoorden door te geven als we een toets aan het maken zijn.” Haar Vlaamse klasgenote Dana knikt. “Ja, het gebeurt en dan zit ik daar niets te begrijpen. Als ik me echt buitengeslo-

ten voel, zeg ik: ‘Komaan, spreek eens Nederlands!’” Tijdens ouderavonden is het Nederlands soms ver weg. “Ouders spreken de taal lang niet allemaal even goed als hun kinderen”, weet docente Marleen Bervoets. “Onze oudercontacten verlopen in het Nederlands, maar als het moet, schakelen we een tolk in. Soms is dat noodgedwongen de leerling zelf. Dan moet je erop rekenen dat die correct vertaalt.”

Consequent

Waar Vlaamse leerlingen hun leraar Frans, Engels of Duits buiten de les altijd in het Nederlands zullen aanspreken, doen anderstaligen dat niet. Kathy Douchar: “Ja, dat is sterk.

Ze blijven consequent de vreemde taal spreken.” Of meertalige jongeren dan een groter gevoel voor talen ontwikkelen dan jongeren in een eentalig milieu? “Dat kan bijna niet anders”, vindt Douchar. “De leerlingen komen immers de hele dag door, zowel op school als daarbuiten, met andere talen in aanraking.” Docente Martine Clement nuanceert: “De Italiaanse Valentina haalt uit haar taal heel wat voordeel als ze Frans leert. Maar Oles blijft Nederlands spreken zonder lidwoorden, omdat er in zijn Oekraïens ook geen zijn.” “Eigenlijk verwachten we heel veel van die leerlingen”, besluit Kathy Douchar. “Je kunt ze niet genoeg waarderen.”

Nederlands wint snel veld

Regelmatig onderzoekt het Leonardo Lyceum Pestalozzi onder zijn leerlingen hoe meertalig ze zijn en welke plek het Nederlands voor hen inneemt. Dit jaar namen 242 van de 295 leerlingen deel. Drie opvallende conclusies:

1. 85 procent van de leerlingen spreekt enkel Nederlands met vrienden. Niemand gebruikt met vrienden uitsluitend een vreemde taal.

2. Driekwart van de leerlingen (74 procent) spreekt enkel Nederlands met broers/zusters. Met moeder (62 procent) en vader (57 procent) is dat minder. Een kwart van de leerlingen spreekt zelfs altijd een andere taal met moeder/vader.

3. Naarmate de leerlingen ouder worden, komt het meer voor dat ze uitsluitend Nederlands spreken, zowel thuis als met vrienden.

1000 meningen

Veeltaligheid in de grote stad vooral leuk voor stadsbewoners

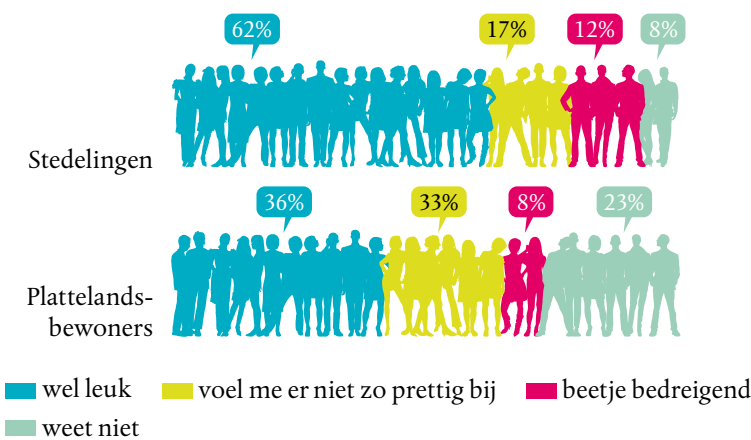
In grote steden in Nederland en België zijn vandaag de dag op straat veel talen te horen en te zien. Uit onze enquête blijkt dat veel Nederlanders dat wel leuk vinden (circa 55 procent), maar minder Vlamingen zijn er voor te vinden (circa 40 procent). De helft van de Vlamingen vindt die meertaligheid niet prettig of zelfs bedreigend.

We wilden ook wel eens weten of mensen die midden in de stad wonen er anders tegenaan kijken dan mensen op het platteland. We hebben dat in Nederland kunnen navragen en het is zo.

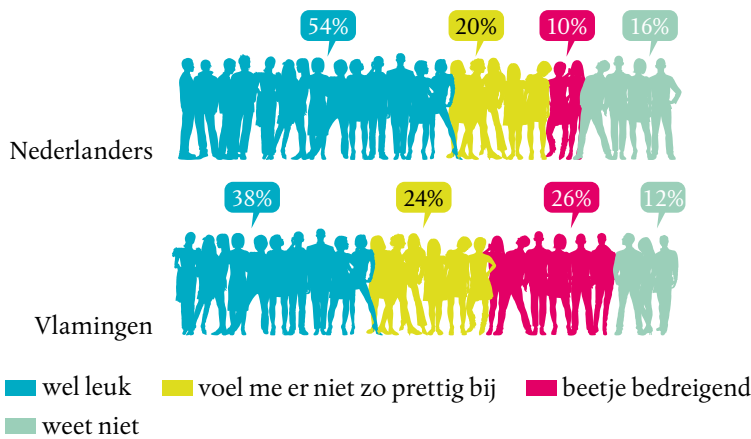
Van de stedelingen is circa 60 procent positief tegen circa 35 procent van de mensen die buiten wonen. De buitenlui geven ook vaker aan zich onprettig te voelen bij al die talen die ze in de stad horen of zien, namelijk ruim 40 procent tegen nog geen 30 procent van de stedelingen. Het zal niemand verbazen dat mensen die zelf meertalig zijn, gemiddeld wat meer gecharmeerd blijken te zijn van de veeltaligheid in de steden dan de eentaligen.

Wat vind je ervan dat je zoveel talen hoort en ziet in de steden?

Nederlandse stedelingen en plattelandsbewoners

Nederlanders en Vlamingen

Meertalige Nederlanders en Vlamingen

Bakkerij of Bakery Shop?

MARC VAN OOSTENDORP | Hoe ingewikkeld de mens in elkaar zit, zie je als je de stad en het platteland met elkaar vergelijkt. Het lijkt zo overzichtelijk in deze *Taalpeil*-enquête: in de stad wonen de wereldburgers, die geen moeite hebben met een buitenlands woordje meer of minder in hun straatbeeld. De dorpeling is wat meer gesteld op de eigen traditie en houdt het bij het Nederlands.

Alleen is het soms andersom. Uit ander onderzoek blijkt dat zowel in Nederland als in Vlaanderen traditioneel Nederlandse namen (Floris, Sanne) gegeven worden aan kinderen in de stad, terwijl Engelse namen (Kevin, Kayleigh) juist vaker in de dorpen gegeven worden.

Hoe valt dat te rijmen? Op het platteland is men gemiddeld minder hoog opgeleid, zeggen sociologen. De mensen kijken veel tv en geven hun kinderen namen die ze daarvan kennen, misschien ook in de hoop dat hun kind daarmee vooruitkomt. Tegelijkertijd willen ze die wereld juist niet in hun straat hebben: hoe meer alles daar blijft zoals het altijd was, des te beter het is. "Ik weet wel, het is hun goeie recht", zong Wim Sonneveld (in het Nederlands) in de jaren zestig over de dorpsjeugd die luisterde naar (Engelstalige) 'beatmuziek': "De nieuwe tijd, net wat u zegt, maar het maakt me wat melancholiek."

De hogeropgeleiden in de stad vinden Engelse namen voor hun eigen kinderen juist ordinair, maar ze vinden het dan wel weer prettig als hun straatbeeld er een beetje uitziet als Londen of New York.

Dat heeft allemaal waarschijnlijk niet eens zoveel met het Engels zelf te maken, maar meer met de sociale verhoudingen in onze eigen samenleving. De een gebruikt een buitenlandse taal omdat de ander het niet doet, die juist weer Nederlands verkiest omdat de eerste dat niet doet. En zo gaat Floris naar de Bakery Shop, terwijl Kevin naar de bakker gaat, terwijl ieder de keuzes van de ander bespottelijk vindt.

1000 meningen

Suriname: voor het eerst naar school en een nieuwe taal

We wilden wel eens weten hoe het gaat als je op de lagere school komt en je kent geen Nederlands. In onze steekproef hadden slechts 21 van de ondervraagde 130 Surinamers deze ervaring. Dat is geen aantal waar je keiharde conclusies aan kunt

ontlenen. Maar hier volgt toch een kleine impressie. Zeven vonden het moeilijk om op school Nederlands te leren. Vijf noemden het een belemmering voor hun schoolsucces. Maar hoe dan ook: 16 zeiden: Nederlands leren was een verrijking.

Ik spreek twee talen, lichaamstaal en Engels.

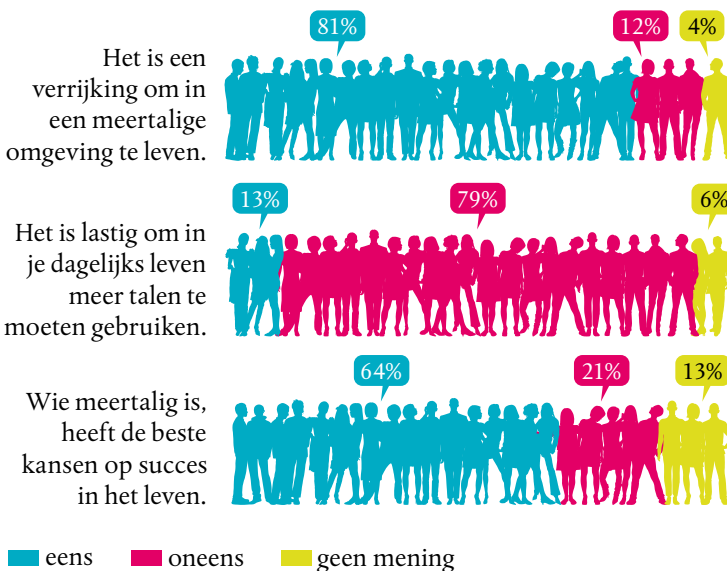
Mae West, Amerikaanse actrice en sekssymbool (1892-1980)

1000 meningen

Suriname: een meertalige omgeving is een verrijking

De meeste Surinamers vinden het een verrijking om in een meertalige omgeving te wonen. Of het lastig is als je dagelijks meer talen moet gebruiken? Nee, ongeveer 80 procent vindt van niet. En ongeveer 65 procent vindt zelfs dat meertaligheid de beste kansen op succes biedt.

Wat vinden Surinamers van meertalig zijn?

MEERTALIG OPGROEIEN IN

‘We spraken

Helen Chang en haar klas, schooljaar

Op school leren en spreken ze Nederlands. Daarbuiten spreken Surinamers gemiddeld nog eens meer dan twee thuishalen. Neem Helen Chang, die voor de Nederlandse Taalunie in Paramaribo werkt. Ze is van Chinese afkomst en leerde er zes. Plus twee geheim-talen.

Als oudste, en tot mijn vierde ook enige kind in een gezin waarvan de ouders afkomstig waren uit China, heb ik als moedertaal het Hakka. Op school leerde ik Nederlands. Thuis spraken wij uitsluitend Hakka, eerst met zijn allen tegen allen, maar onder invloed van de school begonnen de vijf kinderen onderling steeds meer Nederlands te spreken en het Hakka werd alleen nog gebruikt om te communiceren met onze ouders en familie.

Kinderen en talen in Suriname

In 2011 was er een onderzoek onder Surinaamse schoolkinderen. In een enquête zei maar liefst 65 procent van de kinderen van 9 jaar en ouder dat ze in hun dagelijks leven meer dan drie talen gebruiken. Maar heel weinig kinderen, namelijk 1 procent, zeggen dat ze maar één taal spreken. Sommige talen worden eigenlijk alleen in een bepaald soort situaties gebruikt, bijvoorbeeld als je met je grootouders spreekt. Dat geldt voor het Sarnami en het Javaans. Dat zijn de moedertalen van mensen die afkomstig zijn uit Brits- of Nederlands-Indië. Zij spreken die talen met hun kinderen en kleinkinderen. Die kinderen en kleinkinderen spreken onder elkaar meestal Nederlands of Sranan, en soms ook Engels. Heel veel kinderen spreken met hun ouders meer talen en met hun vrienden ook.

SURINAME

Hakka achterstevoren’

1963 - 1964

Voor de communicatie met de klanten in hun winkel spraken mijn ouders Sranan. Als we in de winkel moesten helpen, spraken we óf Nederlands óf Sranan met de klanten. Op school kregen we vanaf de zesde klas Engels, op de mulo-school kwamen Frans en Duits erbij. Het Engels was van belang voor de muziek op de radio en omdat de Nederlandse ondertiteling ontbrak (en nog steeds ontbreekt) bij Engelse televisieprogramma's. Alsof dit niet genoeg taal was, spraken we p-taal: *ipin depe hopoop dapat depe kleipeintjepes opons niepiet kopondepen veperstapaan*. In de derde klas mulo gingen mijn schoolvriendinnen en ik naar stenoles. En zo werd steno de geheimtaal voor mijn dagboeken.

Al die andere talen werkten in op ons gebruik van het Hakka. Kenden we een woord niet, geen probleem, dan de Srananversie of het Nederlands. Zo is bekend dat

de Hakkawoorden *tomati* en *tasi* typisch Surinaams-Hakkawoorden zijn (*tomati* is Sranan en in *tasi* zit het Nederlandse woord *tas*). Ook de zinsvolgorde van het Nederlands pasten we toe in het Hakka. In plaats van: *Jij doet wat?* volgens Hakka-syntaxis, zeiden we: *Wat doe je?* Mijn moeder verzuchtte vaak dat we Hakka achterstevoren spraken.

Dat het Nederlands voor mij een vreemde taal was, kwam pijnlijk tot uitdrukking in de tweede klas mulo. De televisie had haar intrede

Migaisa Magotoe (11 jaar)

In de klas horen we Nederlands, Sranan en Aukaans. Als mijn klasgenoten grappen vertellen aan elkaar of gewoon gek willen doen, gebruiken zij het meest Sranan. En wij, Aukaanse kinderen, vertellen elkaar geheimpjes in het Aukaans.

gedaan in Suriname. We kochten er een: een Sylvana, een geweldig groot toestel met een klein beeldscherm. Elke avond om halfacht was er nieuwsjournaal, in het Nederlands. Mijn vader zat dan in zijn schommelstoel, luisterde aandachtig en verstond niets. Geen nood, hiervoor had hij zijn grote dochter, dacht hij. Elke avond wilde hij van mij weten wat de nieuwslezer(es) te vertellen had. Maar ook ik begreep, tot mijn eigen ontsteltenis, niets van wat er werd gezegd, laat staan dat ik het ook nog moest gaan vertalen in het Hakka. Mijn vader schudde zijn hoofd elke avond en vond dat hij me voor niemendal naar school stuurde. Misschien heeft zijn ontgoocheling er een rol in gespeeld dat ik later Nederlands ben gaan studeren.

Ninaëssa Engeso (19 jaar)

In de klas hoor ik vier talen. De juf spreekt Nederlands, en ook de leerlingen als ze met de juf praten. Voor torie (gezellige babbeltjes) gebruiken mijn klasgenoten drie talen: Aukaans (Aukaanse klasgenoten), Caraïbs (inheemse klasgenoten) en Sranan (inheemsen, Aukaners en andere bevolkingsgroepen).

Laura Karimbaks (leerkracht Openbare School Tourtonne III)

Ik vind dat meertaligheid meer voordelen dan nadelen heeft. Een kind kan best meerdere talen goed beheersen. Kinderen die meertalig zijn, kunnen zich bij meerdere mensen, vrienden, uiten. Ze doen daardoor meer ervaringen op en hebben een ruimer vocabulaire. Dergelijke kinderen kunnen zich naar mijn mening makkelijker uiten.

Sharon Cederboom (17 jaar)

Meertaligheid heeft zijn voordelen. Ik ben heel goed in Engels, ik vind het gewoon prettig om alles te verstaan wat in het Engels gesproken of geschreven wordt. Je kan meer mensen verstaan. Je hebt een breder wereldbeeld, omdat je door de andere talen meer weet over de culturen en gewoonten die daarbij horen.

1000 meningen

Wie helpt de Amerikaan die Nederlands wil spreken?

LUDO PERMENTIER | Vijftientig Amerikaanse studenten reizen anderhalve maand door Nederland en Vlaanderen. Ze hebben belangstelling voor de Nederlandse cultuur en bezoeken daarom het kantoor van de Taalunie in Den Haag. Daar mag ik ze vertellen wat de Taalunie doet voor mensen die Nederlands spreken van huis uit, of het later willen leren. Ze luisteren een uurtje, ze kijken naar mijn plaatjes en daarna mogen ze vragen stellen.

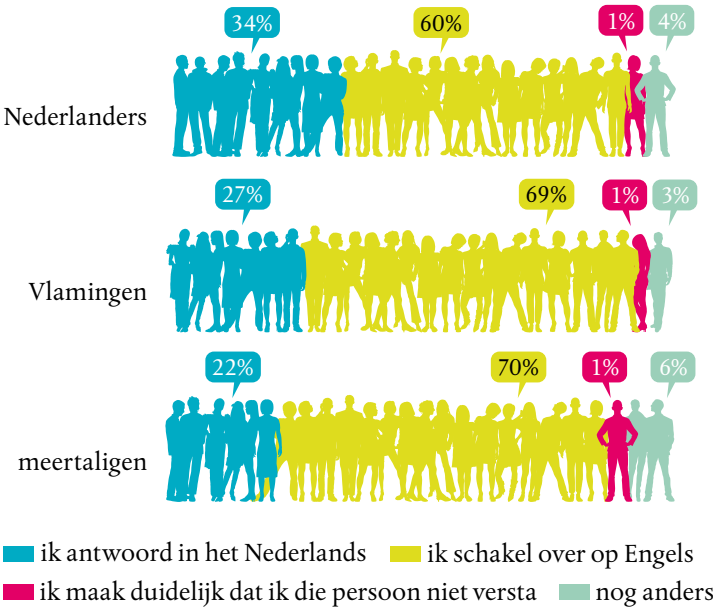
Een meisje dat er met haar lange blonde haar en blauwe ogen al erg Hollands uitziet, neemt het woord. Ze spreekt een ietsiepietsie Nederlands, en wil dat graag oefenen als ze in een winkel een broodje wil kopen, of op een terras een cola wil bestellen. “Maar ik krijg de kans niet”, zucht ze. “Zodra ze horen dat ik Amerikaans ben, willen de Nederlanders per se Engels met mij spreken. Waarom doen ze dat toch?”

Ze is niet de eerste met die klacht. Zelf ben ik een Belg en in een winkel in Den Haag word ik voortdurend in het Engels ‘geholpen’, al na de eerste zachte g die uit mijn mond komt. Dat geeft dan dit soort gesprekken: – Ik wil graag een broodje met oude kaas en mosterd.
– Anything else, sir?
– Nee, dank u wel, dat is alles.
– Goodbye then, sir! Wie is de volgende?

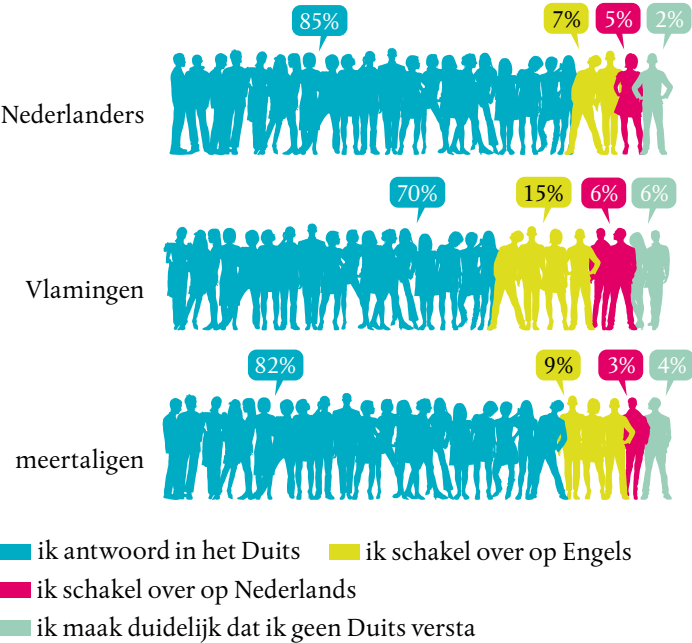
We hebben het met de Taalunie onderzocht. In de enquête voor Taalpeil stelden we de vraag hoe de mensen reageren op een verweesde toerist die met een Engels accent de weg naar zijn hotel vraagt. Bijna zeven op de tien Nederlanders en Vlamingen schakelen onmiddellijk over op het Engels. Ik kan het blonde Amerikaanse meisje weinig hoop geven. “Ik wil volgend jaar terugkomen om mijn Nederlands bij te werken, maar kan ik hier wel iets leren?” vraagt ze.

Misschien moet ze proberen met een zwaar Nederlands accent Engels te spreken?

Stel u wordt op straat aangesproken door iemand die u de weg vraagt in gebroken Nederlands met een zwaar Engels accent. Wat doet u dan?

Stel u wordt op straat aangesproken door iemand die u in het Duits de weg vraagt. Wat doet u dan?

Aan een meertalig iemand vraagt men wel: ‘In welke taal denkt u?’ Maar ik stel dan dikwijls de vraag: ‘In welke taal lijdt u?’ Want dat is de echte moedertaal.

Georges Duhamel,
Frans auteur (1884-1966)

1000 meningen

Eerste taal, eerste liefde?

Suriname

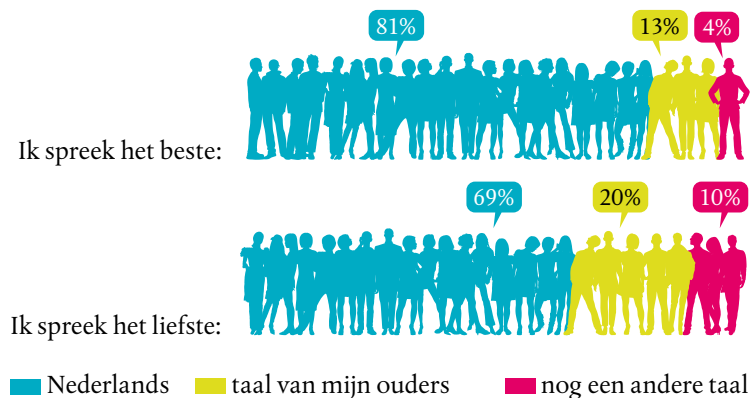
Surinamers zijn ervaringsdeskundigen bij uitstek als het om meertaligheid gaat. We wilden wel eens weten of de eerste taal die je kent, ook je lievelingstaal is. Het blijkt dat 80 procent van de Surinamers hun allereerste taal het liefst spreekt. Voor de meesten is dat overigens het Nederlands.

Nederland en Vlaanderen

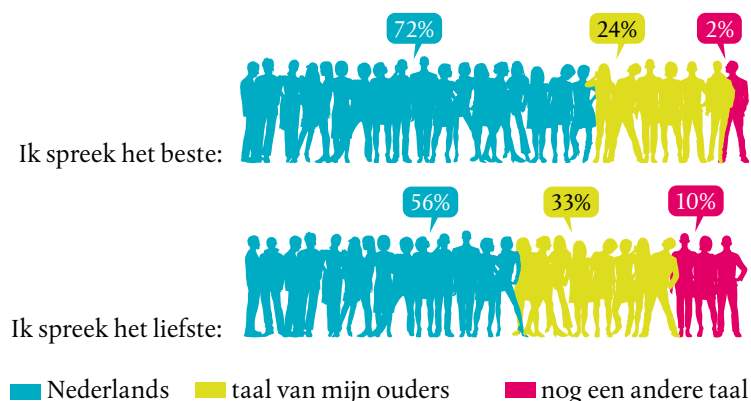
Van mensen die thuis als kind eerst een andere taal hoorden, spreekt meer dan de helft toch het liefst Nederlands. Overigens geven ze aan dat ze die taal ook het beste spreken. Bijna 35 procent van hen spreekt het liefst zijn eigen eerste taal of de taal van zijn of haar ouders.

Welke taal spreken meertaligen in Nederland en Vlaanderen het beste en het liefste?

Mijn 1e taal is Nederlands

Mijn 1e taal is een andere taal

De Wereld van de Nederlandse Taal

WEBSITE VOOR JONGEREN

dwvdnt.org

DWVDNT

NEDERLANDSTALIGE WOORDVOERDER VAN FRANSTALIGE MINISTER VAN BELGIË

“Wij zitten hier niet als bloempot”

Benoît Lannoo: We bekken de toespraak vooraf

17 augustus 2011. Belgische toppolitici komen terug van vakantie en hervatten de onderhandelingen voor de langste regeringsvorming ooit. Franstaligen en Nederlandstaligen lijken het nergens meer over eens te worden. Maar ondertussen wordt het land wel bestuurd door een regering ‘in lopende zaken’. Hoe zou het dáár gaan met die twee taalgroepen?

Een bevoorrechte getuige is Benoît Lannoo, Vlaming én woordvoerder van een Franstalige minister die de reputatie heeft neen te durven zeggen tegen de Vlamingen. “Ik ben de mond van minister Joëlle Milquet in Vlaanderen, maar meer nog haar ogen en oren. Het gaat om de taal, maar ook om de

wereld achter die taal. Net zoals de Nederlandstalige premier Yves Leterme een Franstalige woordvoerder heeft, heeft Milquet een Vlaming in dienst naast haar Franstalige woordvoester. En geloof me, er wordt rekening met ons gehouden. Wij zitten hier niet als bloempot.”

Lannoo legt uit hoe politici onder elkaar communiceren in het federale België. Daar verloopt in principe alles in het Nederlands en het Frans. In het parlement spreekt ieder zijn eigen taal, met simultaanvertaling. Als een minister een vraag beantwoordt, gebeurt dat tegenwoordig in de taal van de vragensteller. Maar sommige Franstalige ministers kennen gewoon niet genoeg Nederlands daarvoor. “Een wet is het ook niet, het is meer een gewoonte, gebouwd op respect.”

Binnen de regering gaat het anders. Alle dossiers die ter tafel komen, zijn in het Frans én in het Nederlands. Alle besprekingen verlopen met tol-

Als ik eraan denk dat Asterix in 72 talen vertaald is, en dat ik er zelf maar enkele spreek, dan krijg ik pas echt een complex.

Albert Uderzo, Franse tekenaar van Asterix (*1927)

Thuis taal slecht voor schooltaal?

NICOLINE VAN DER SIJS, LEONIE CORNIPS EN JACOMINE NORTIER | Vaak wordt gedacht dat de taal van school lijdt onder het gebruik van een andere taal thuis. Is dat echt het geval, en zo ja: zou het dan een oplossing zijn om mensen te stimuleren ook thuis de schooltaal te gebruiken? Hoe zou dat uitpakken in de praktijk?

Leren praten is veel meer dan alleen woordjes en regels leren. Je moet ook begrippen leren kennen, bijvoorbeeld wat ‘eergisteren’ is, of

‘een-twee-drie’. Meestal leren kinderen dat al voor hun schooltijd van hun ouders. Zelfs al spreken die een andere taal dan op school, dan

is die hulp nog altijd noodzakelijk, anders heeft het kind al een enorme taalachterstand vanaf de eerste dag. Ouders kunnen die begrippen alleen aan kinderen meegeven in een taal die ze goed beheersen. Doorgaans is dat hun moedertaal. Daar profiteren die kinderen van. Het is maar de vraag of het ook anders kan. Stel dat je met je hele familie naar een ver land verhuist, bijvoorbeeld Thailand. Iedereen doet zijn uiterste best om goed en snel Thai te leren. De kinderen leren het vrij snel op school. Maar je weet hoe dat gaat met volwassenen, ze doen er eindelijk over. Denk je dat de schoolgaande jongeren dan toch de hele dag thuis alleen Thai gaan praten met hun ouders? Nee toch?

ken. Alleen het kernkabinet, met de premier en de vicepremiers, is ondanks de simultaanvertaling doorgaans in het Frans. “Dat hebben de Vlamingen aan zichzelf te danken. Blijkbaar vinden ze het minder erg om over te schakelen naar de taal van de andere, dan die andere onvolmaakt Nederlands te horen praten. Alsof hun eigen Frans perfect is!”

Belgische ministers hebben een kabinet achter zich. Dat zijn de mensen die de beslissingen voorbereiden. Joëlle Milquet is als minister bevoegd voor werk, gelijke kansen, migratie en asielbeleid. Op haar kabinet werken Franstalige en Nederlandstalige specialisten. De minister is Franstalig, maar spreekt ook behoorlijk Nederlands. “Al moet ik zeggen dat ze een interview voor radio of televisie in het Nederlands eerst wil voorbereiden. En als ze een toespraak moet houden in het Nederlands, ‘bekken’ we de tekst vooraf.”

De omgangstaal op het kabinet-Milquet is Frans. Op het kabinet van een Nederlandstalige minister zal dat Nederlands zijn. Teksten worden eerst in het Frans opgesteld, daarna goedgekeurd, en dan pas vertaald. “Maar onze minister spreekt voor minder moeilijke zaken of voor persoonlijke gesprekken met sommige mensen Nederlands. Alleen hebben de Nederlandstaligen ook hier de neiging om zelf Frans te gaan praten. Ik kan ze dat nauwelijks kwalijk nemen. Met mijn minister heb ik afgesproken dat we altijd Nederlands zouden spreken, en daar houd ik me zelf ook niet aan.”

In België zijn er drie eentalige gebieden en één tweetalig gebied. In Vlaanderen is de officiële taal Nederlands. In Wallonië is dat Frans en in het oosten ligt een gebied waar Duits de officiële taal is. Het tweetalige gebied is Brussel. De officiële talen zijn Frans en Nederlands. In de praktijk worden er tientallen talen gesproken.

Men kent een taal
als men er met
kleine kinderen in
kan converseren.

Karel Jonckheere,
Vlaams schrijver (1906-1993)

Chika Unigwe: de taal geeft haar geheim prijs

‘De’ plezier van het Nederlands?

CHIKA UNIGWE | *Juli 1995.* Ik ben nog geen maand in België, maar ik ben al begonnen met een intensieve cursus Nederlands aan de universiteit van Leuven. Ik kom uit Nigeria. Dat was een Engelse kolonie en vanaf de kleuterschool leer je daar Engels, tegelijk met je eigen taal, in mijn geval het Igbo. Drie maanden later volg ik Nederlandse les op het Atheneum in Turnhout. Ik worstel met de taal die soms lijkt op mijn stiefmoedertaal, het Engels, maar toch ook weer niet. Ik ga graag naar de les. Chantal, mijn lerares, maakt de lessen interessant. Ze heeft altijd een glimlach op haar gezicht, alsof je geen Nederlands kunt spreken zonder een lach; alsof het een taal is die een bezwaar heeft tegen kwaad zijn. Mijn klasgenoten komen uit verschillende landen. Er is een elegante Franse vrouw bij, getrouwd met een Belg. Ze kan haar ‘r’ niet goed laten rollen.

Ik maak kennis met een Egyptenaar en een mede-Nigeriaanse. Ik heb nog nooit iemand uit Egypte ontmoet. Spannend! Ik bekijk hem ‘egelmatic’ op zoek naar sporen van de farao’s. Niks. Hij lijkt heel veel op Chuka, mijn neef. Ik zoek altijd een gelijkenis tussen die mensen die ik hier ontmoet en die mensen die ik achtergelaten heb in Nigeria, net zoals ik gelijkenissen zoek tussen het Engels dat ik ken en het Nederlands, dat in mijn oren nog altijd als ‘double Dutch’ (wartaal) klinkt.

Tijdens de les moeten we praten over onszelf. Het is best leuk om te horen hoe andere mensen met emigratie omgaan. Ook al is het niet altijd gemakkelijk om elkaar te verstaan. Soms spreken we verstaanbaar Nederlands, maar als we naar woorden beginnen te zoeken vallen we terug op onze eigen taal en dan probeert Chantal die vreemde talen te ontcijferen. Soms is het allemaal verwarrend.

Juli 1996. Ook al heb ik drie maanden intensief les gevolgd aan de KU Leuven, toch blijft Nederlands mijn grootste nachtmerrie. De logica van de taal ontsnapt me. Wanneer moet ik ‘het’ gebruiken in plaats van ‘de’ en waarom? Het helpt niet dat Chantal zegt dat je het gewoon voelt. Hoe kan ik het voelen? Waarom ‘maken’ mensen ruzie? Ruzie is toch niet iets dat je kan ‘maken’. Het is geen DIY-kit of zo. En waarom ‘maakt’ een kind zijn huiswerk in plaats van zijn huiswerk te ‘doen’?

- Je *hebt* het koud, maar je kan niet koud *zijn*;
- Een pen *ligt* op tafel, maar een kop *staat* op tafel;
- Waarom *denken* mensen *na*? Wat is mis met gewoon *denken*?

En dan al die woorden met mannelijke en vrouwelijk vormen:

- vriend/vriendin;
- kok/kokkin;
- zanger/zangeres.

Ik ben bijna overtuigd dat de Nederlandse taal ontstaan is toen de politieke correctheid helemaal uit de bocht vloog, maar waarom gebruiken mensen dan toch nog altijd woorden zoals *neger* en *negerin*? Het is nog steeds verwarrend.

Juli 2011. Na veel jaren begint de taal beetje bij beetje zijn geheim prijs te geven. Ik kan de *ui* redelijk goed uitspreken. Mijn ‘buur’ klinkt niet meer als ‘boer’, maar nu krijg ik ook te maken met dialecten. Dan leer ik op straat dat een tas ook een ‘sjakos’ is. Een das is een ‘plastron’. Een meisje is een ‘meiske’. En drie is ‘draai’! Het houdt nooit op, maar daarin ligt de uitdaging en de plezier van Nederlands leren voor mij. Of is het ‘het’ plezier?

Chika Unigwe is op haar 21ste naar België verhuisd. Ze is auteur van drie romans: De Feniks; Fata Morgana; Nachtdanser, en een non-fictieboek: Diep in Uw Schoot: nieuwkomers in Turnhout. Ze is gemeenteraadslid geweest in Turnhout.

Meer Taalpeilen bestellen?
Mail naar taalpeil@taalunie.org
Telefoon Nederland en Vlaanderen: + 31 (0)70 346 95 48
Telefoon Suriname: 8232964. Ze worden je gratis toegestuurd.

Tweetaligheid is aangeboren.

Dat is een misvatting. Het is niet voldoende wanneer ouders verschillende talen als moedertaal hebben – het is noodzakelijk kinderen systematisch ‘onder te dompelen’ in een taal. Twee bekende modellen zijn het zogenoemde ‘OPOL’-model (*one person one language*) en de ‘ml@h’-methode (*minority language at home*). De keuze hangt vooral af van de gezinssituatie: als de ouders verschillende moedertalen hebben, kunnen zij het beste ieder zoveel mogelijk hun eigen taal met het kind spreken (OPOL). Wanneer de ouders dezelfde moedertaal hebben en deze moedertaal afwijkt van de taal die buiten het gezin wordt gesproken (ml@h), dan kunnen de ouders het beste hun gezamenlijke moedertaal als gezinstaal gebruiken, als zij er maar voor zorgen dat het kind buiten het gezin voldoende in aanraking komt met de omgangstaal.

Een kind kan altijd een tweede taal leren.

Om een tweede taal te leren spreken op hetzelfde niveau als eentaligen, is het belangrijk dat een kind al op twee- of driejarige leeftijd met die tweede taal begint. Vooral vanwege de uitspraak, maar ook voor vele onderdelen van de grammatica. Dit betekent niet dat het onmogelijk is na de leeftijd van vier jaar. Maar hoe vroeger je met een tweede taal begint, hoe beter je die leert. Daarom zijn er scholen die *vroeg vreemdetalenonderwijs* (vvto) aanbieden. Kinderen krijgen bijvoorbeeld vanaf hun eerste schooldagen ook enkele uren Engels per week. Niet iedereen is daarvoor te vinden. Sommigen zijn bang dat dit schadelijk is voor het Nederlands van die kinderen. Onderzoekers vermoeden dat vvto niet alleen goed is voor de beheersing van de vreemde taal, maar ook voor de beheersing van het Nederlands, vooral bij taalzwakke leerlingen. Maar dat wordt allemaal nog grondig onderzocht.

Tweetalige kinderen zijn niet goed in rekenen.

Onderzoek toonde eerder het tegendeel aan. Om te leren rekenen moet je abstract kunnen denken. Kinderen die van jongs af aan tweetalig zijn, hebben dat vermogen goed ontwikkeld. Dat komt doordat zij al vroeg hebben geleerd dat de naam voor een zaak ‘toevallig’ is. Dat een ding op vier poten en een platte plaat erop *tafel* heet, komt niet door speciale eigenschappen van dat ding. Meertalige kinderen weten al snel dat het net zo goed *Tisch*, *bord*, *table* of nog anders kan heten. Vanaf hun prille jeugd kunnen ze de woorden los zien van datgene waarnaar ze verwijzen. Dat kan later op school goed van pas komen. Onderzoek heeft laten zien dat tweetalige kinderen sneller zijn in het uitvoeren van aandachts-, taal- en rekentaken dan hun eentalige leeftijdsgenoten. Het is daarbij wel van belang dat de kinderen beide talen allebei actief gebruiken.

Een kind moet één taal goed beheersen voor het een tweede taal kan leren.

Het is voor een kind het beste als het van jongs af aan tweetalig wordt opgevoed en niet eerst één taal leert (bijvoorbeeld het Engels) en later pas de tweede (bijvoorbeeld het Nederlands). In het geval dat een kind later Nederlands leert, kan Engels het Nederlands beïnvloeden. In het Engels zeg je bijvoorbeeld “Yesterday *I went to the shop*”. Een goede zin in het Nederlands is: “Gisteren *ging ik* naar de winkel”. Als een kind nu eerst Engels leert en dan pas het Nederlands, is het geneigd te zeggen “Gisteren *ik ging* naar de winkel”. Een kind dat vanaf zijn geboorte zowel Engels als Nederlands heeft geleerd, maakt dergelijke fouten niet. Tenminste als het beide talen ongeveer evenveel hoort. Dus een kind kan veel beter beide talen tegelijk leren en het maakt niet uit of die tweede taal het Engels, het Turks of een dialect is.

1000 meningen

De taal van de liefde

DOMINIEK DEVOS | Je kunt het in het Ests zeggen, in het Fins, het Nepalees of het Deens. Dat moet wel, want overal zijn er mensen die van elkaar houden en die dat tot uitdrukking willen brengen, fluisterend in iemands nekhaar of roepend naar een onbereikbare schoonheid op een balkon. Dat klinkt dan respectievelijk als “Mina Armastan Sind”, “Minä Rakastan Sinua”, “Ma timi sita prem garchhu” en “Jeg elsker dig”. En dat wordt – hopelijk – goed begrepen. Al deze mensen hebben lief in de taal die het dichtst bij hun hart ligt: hun moedertaal. Maar dan stelt iemand in een enquête de vraag: wat is de taal van de liefde? En dan komt daar een heel ander antwoord op. Het Frans, het Italiaans en het Spaans worden vaak genoemd. Niet toevallig talen uit het Zuiden. We gaan er nogal gemakkelijk van uit dat zuidelijke mensen hartstochtelijker minnaars en minnaressen zijn dan de koukleumen die in de eerste alinea van dit stukje staan te roepen. Dat idee is ons een beetje opgedrongen. Don Juan en Casanova waren legendarische minnaars. En in de tijd van de stomme film had je acteurs als de Spanjaard Antonio Moreno, de Mexicaan Ramon Navarro en de Italiaan Rudolf Valentino, die de harten van vrouwen overal ter wereld sneller deden slaan. Hun carrière was gebouwd op hun reputatie als ‘latin lover’. Naar het schijnt zou dat plots een stuk minder geworden zijn toen de gesproken film kwam en je kon horen dat ze maar weinig te vertellen hadden. Toen moeten veel vrouwen gedacht hebben: de taal van mijn liefde is mijn moedertaal.

EEN IERSE FAMILIE IN NEDERLAND

‘Je mag niet bang zijn om fouten te maken’

Gearóid en Majella O'Shea met hun drie zonen

RUUD HISGEN | De woonkamer is een rumoerig slagveld als het interview wordt afgenomen. Een gesprek met Gearóid en Majella O'Shea, twee Ierse expats, terwijl hun drie zoons Colm (anderhalf),

Tiarnàn (drie en een half) en Riain (vijf) heen en weer rennen, kruipen en fietsen over het parket. In vloeiend Nederlands vertellen de ouders dat ze hun verdere leven hier willen doorbrengen en dat ze daarom hun kinderen tweetalig opvoeden: thuis Engels, buiten de deur Nederlands. Majella en Gearóid hebben elkaar in 2003 ontmoet in een Iers café in Den Haag. Ze zijn los van elkaar in Nederland beland. Majella was hier het eerst. In 1991 heerste hier een groot tekort aan verpleegkundigen. Als 21-jarige kreeg zij een opleiding in een Haags ziekenhuis. De eerste drie maanden moest ze Nederlands leren in een spoedcursus. Ze spreekt het nu bijna foutloos, maar, zo zegt ze: “Dat komt niet alleen door die cursus, maar vooral omdat ik toen een Nederlands vriendje kreeg. Hij vond mijn accent zo grappig dat hij uitsluitend in het Nederlands met mij wilde spreken. Een goede leerschool.”

Gearóid kwam als ingenieur in 2001 bij het Europese Octrooibureau in dienst. Daar moest hij Duits en Frans spreken. Omdat zijn moeder Frans was en hij dus tweetalig, moest hij een jaar lang Duits studeren. Pas later nam hij zelf het initiatief voor een cursus Nederlands. Gearóid: “In het begin was het heel verwarrend, omdat Duits en Nederlands zo op elkaar lijken. Mijn Nederlands klonk eerst als Duits maar nu mijn Nederlands beter is, heb ik problemen met het Duits.”

Vijf talen
Het jonge echtpaar spreekt in totaal

vijf talen: Engels, Nederlands, Frans, Duits en het lastige Iers. Het Iers, ook wel Gaelic genoemd, is een Keltische taal die de meeste Ieren niet van huis uit spreken. Het lijkt in woordenschat noch in grammatica op het Engels. Net als alle andere Ieren leerden ze het op school van hun vierde tot hun achttiende. Ze praten nu in het Iers als ze iets tegen elkaar willen zeggen wat niet voor kinderooren is bestemd.

Majella: “Als je een taal niet regelmatig gebruikt, gaat je beheersing ervan snel achteruit. Voor het Iers geldt dat, maar ook voor mijn moedertaal, het Engels. Als ik met mijn moeder over de telefoon praat, kom ik vaak niet op een woord. Soms hele simpele woorden. We zijn nu net terug van drie weken familiebezoek in Ierland en dan gaat het Engels gelukkig weer beter. Zo schommel je heen en weer tussen de ene en de andere taal.”

Fouten durven maken

Van de twee spreekt Majella het beste Nederlands, maar ze is hier dan ook tien jaar langer. Bovendien is ze de eerste jaren intensief met Nederlanders omgegaan. Gearóid heeft het veel moeilijker gehad, omdat hij in een Engelstalige omgeving werkt waar ook Frans en Duits wordt gesproken. “Maar”, zegt Majella, “hij heeft wel als groot voordeel dat hij niet bang is fouten te maken. Dat bewonder ik zo aan hem. Mijn verlegenheid heeft me de eerste jaren parten gespeeld omdat ik onder vreemden pas iets durfde

te zeggen als ik er zeker van was dat het foutloos uit mijn mond kwam.”

Tweetaligheid als waardevol bezit

Majella en Gearóid vinden het heel belangrijk dat hun kinderen tweetalig opgroeien. “Nederland is hun thuis”, meent Gearóid, “dus moeten ze zich hier thuis voelen, maar ze moeten ook in Ierland met onze ouders kunnen spreken.” Majella: “Twee talen kunnen spreken is een bonus voor de toekomst. De juf van Riain zegt wel dat hij zich soms moeilijk kan uiten, maar ook dat hij zich nooit uit het veld laat slaan. Riain gaat net zo lang door tot hij zijn bedoeling duidelijk heeft gemaakt.” Volgens Majella is hij van nature niet zo'n prater als zijn broertje Tiarnàn. Maar als er vriendjes over de vloer komen, wordt er moeiteloos Nederlands gebabbeld. En zoals ik hoor, accentloos.

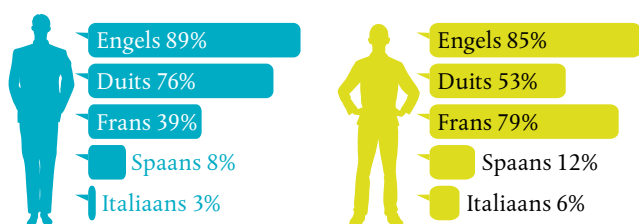
Gearóid: “Wij leren er ook van. Laatst kwam Tiarnàn trots thuis met een nieuw woord dat hij had geleerd. Wij kenden het niet en een letterlijke vertaling hielp niet: ‘spring pillow’. Dat de kinderen het een heel belangrijk woord vonden, bleek uit hun enthousiasme, want ze sprongen op en neer. ‘Springkussen, springkussen.’”

Hoe spreek je de namen uit?

Colm	= /'koh-l əm/	[kolləm]
Gearóid	= /'dzjeh-r əd/	[dzjerrət]
Majella	= /m ə-'dzje-la/	[mædzjellə]
O'Shea	= /ooh-'sjee/	[oosjee]
Riain	= /'rie-j ən/	[riejən]
Tiarnàn	= /'teer-n ən/	[teernən]

Welke van deze talen kunt u spreken en/of lezen naast Nederlands?

Nederlanders

Vlamingen

Conny Plaate (links), viertalig

De balie staat in Babylon

CORINNE LEYSNER | Conny Plaate is publieksvoorlichter bij *Bentana di Informashon*. Daar kunnen Curaçaose burgers terecht voor overheidsinformatie. Ze krijgen er informatie over het opzetten van een bedrijf, kunnen regeringsbesluiten inkijken, leren er de procedure kennen voor de erkenning van een kind. Er is soms een babylonische spraakverwarring te horen.

De klanten weerspiegelen de Curaçaose samenleving: een ware mengelmoes van rassen en culturen, soms versmolten met elkaar en soms nog helemaal gehecht aan het land van herkomst. Velen van hen,

zeker diegenen die pas op Curaçao wonen, zijn de meest gebruikte talen, Papiaments en Nederlands, niet goed machtig.

“Ik begrijp dat mensen soms in hun eigen taal uitleg willen hebben. En dus help ik ze in het Nederlands, Papiaments, Engels en Spaans. Er zijn klanten die het echt niet begrijpen als je ze alleen in het Nederlands of Papiaments iets uitlegt”, vertelt Conny.

Emotie

“We hebben wel folders over verschillende onderwerpen, maar nog niet in alle talen. En je merkt ook

dat mensen graag informatie op maat willen. Vaak hebben de vragen ook een emotionele achtergrond en dan praat het natuurlijk makkelijker met een echte persoon achter een balie, die ook nog in een begrijpelijke taal uitleg en antwoord geeft. Zo zag ik een moeder die het lichaam van haar overleden dochter wilde meenemen om te laten begraven in Nederland. Zo iemand moet je met de juiste empathie in haar eigen taal kunnen helpen.”

Ondanks het gebrek aan vertaalde informatie weten Conny en haar collega's zich best te redden: “We hebben een lijst gemaakt van de meest gebruikte termen in vier talen. Zo weten we met een druk op de knop dat ‘autokeuring’ in het Engels ‘vehicle inspection’ is en dat als iemand in het Spaans om een ‘papel di soltería’ vraagt, daarmee een bewijs van je burgerlijke staat wordt bedoeld.”

Met handen en voeten

“Klanten zijn vaak heel dankbaar. Je ziet de opluchting op hun gezicht als ik hun taal spreek. Juist mensen die daar behoefte aan hebben, komen vaker bij ons langs aan de balie. Ze willen uitleggen wat ze nodig hebben, al is dat met handen en voeten. Dat ze dan merken dat het ook gewoon in hun eigen taal kan, is net dat beetje extra service dat ze waarschijnlijk niet hadden verwacht.”

Ja, thuis spreek ik Fries. Wat dacht je dan? Ik kan moeilijk Nederlands tegen m’n moeder gaan praten, dat klinkt zo gek. Jij spreekt thuis toch ook geen Engels?

Doutzen Kroes (24)
wereldberoemd Nederlands
fotomodel, woont in New York

In Nederland is Nederlands de officiële taal. Fries is ook een officiële taal. De provincie Friesland is tweetalig gebied. Nederlands en Fries worden er naast elkaar gebruikt. Friesland heeft meer dan 600.000 inwoners, waarvan er 450.000 Fries kunnen spreken. Voor ongeveer 350.000 is het de moedertaal.

Hjir is myn hân,
hjir is myn hert
'k Jou myn bestean oan dy
Lang wie it kâld en tsjuster,
aanst komt de dei
Fynt it ljocht syn wei,
yn in nije dei

Hier is mijn hand,
hier is mijn hart
Ik geef mijn bestaan aan jou
Lang was het koud en donker,
straks komt de dag
Vindt het licht zijn weg,
in een nieuwe dag

(Uit de tekst *In Nije Dei* van De Kast)

“Soms is het wel vermoeiend om de ene na de andere taal te spreken. Op een gegeven moment ga je minder snel praten en heb je wat meer tijd nodig om de klanten af te handelen. Voor de klant is dat alleen maar prettig, die merkt er niets van. Maar het vreet wel energie. Als ik na zo’n lange werkdag thuiskom, trek ik me terug op mijn kamer met een krantje en ik kijk wat tv. Van praten komt dan niet veel meer terecht. In geen van de talen die ik machtig ben.”

Corinne Leysner werkt bij de afdeling Communicatie en Voorlichting van de Curaçaose overheid en is freelancejournalist.

Curaçao
Op het eiland Curaçao in de Caraïbische Zee wonen ongeveer 130.000 mensen. De officiële talen zijn Papiaments, Nederlands en Engels. Papiaments wordt het meeste gesproken. Het is in de zeventiende eeuw ontstaan uit het Portugees, Spaans, Engels, Nederlands, Frans en Afrikaanse talen. Het was de taal van de slaven. Inmiddels is het de taal die de meeste Curaçaoënaars thuis spreken. Volgens de volkstelling van 2001 spreekt op Curaçao 81 procent Papiaments als thuistaal, 8 procent spreekt thuis Nederlands, 6 procent Spaans, 3 procent Engels en 2 procent een andere taal.

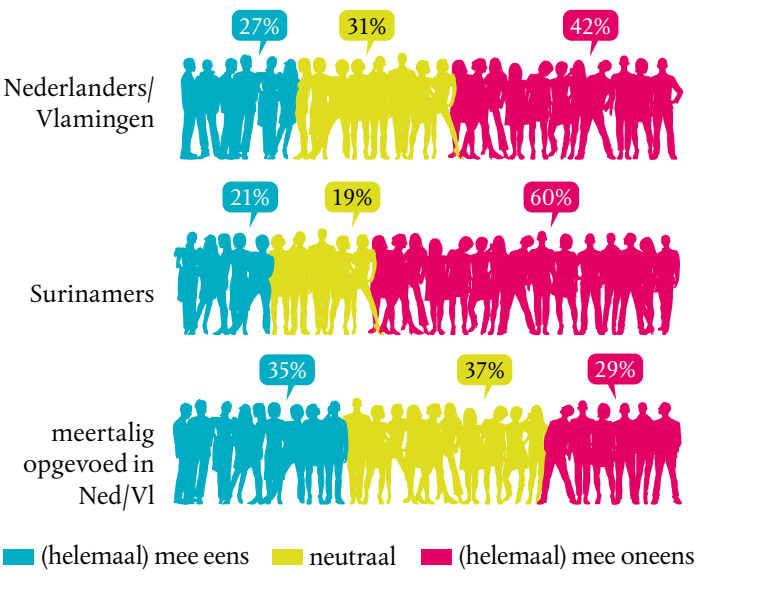

1000 meningen

Ouders kunnen beter hun moedertaal spreken met de kinderen

Als ouders vaardiger zijn in hun moedertaal dan in het Nederlands, dan kunnen ze die moedertaal ook het beste spreken met hun kinderen. Taalpedagogen bevelen dat aan. Onderzoek heeft uitgewezen dat kinderen daardoor beter andere talen leren. Onze enquête wijst uit dat heel veel mensen daarvan nog niet overtuigd zijn. In Suriname waar wel 20 talen worden gesproken, zegt 60 procent: “Spreek vooral Nederlands met je kinderen, ook al spreek je het minder goed.” In Nederland en Vlaanderen denken minder mensen daar zo over, maar toch nog ruim 40 procent.

Als ouders het Nederlands niet goed beheersen, kunnen ze met hun kinderen beter een taal spreken die ze wel goed beheersen.

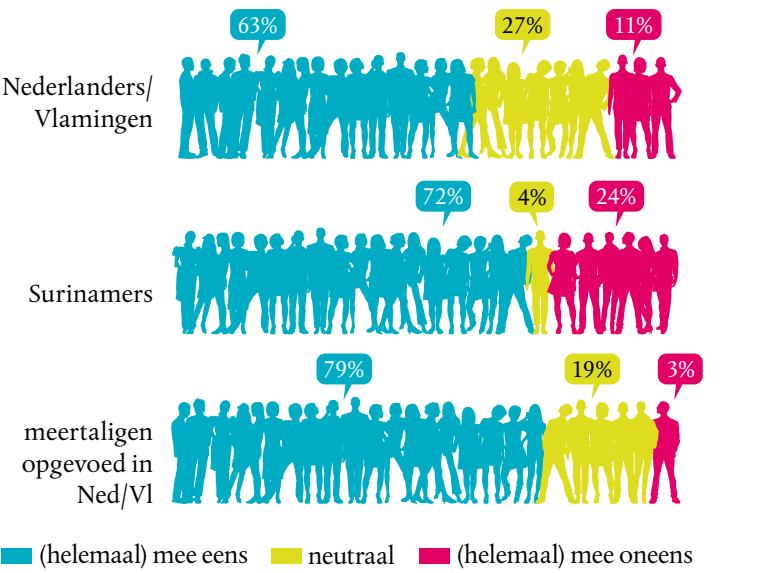

1000 meningen

Meertalig opvoeden, daar hebben kinderen profijt van

Het is een goede zaak als kinderen meertalig worden opgevoed. In Suriname vindt 70 procent dat. En in Nederland en Vlaanderen is dat 65 procent. Van de mensen die zelf meertalig zijn opgevoed, vindt 80 procent dat. Die zijn duidelijk tevreden met hun tweetaligheid.

Als het kan, moeten ouders hun kinderen in meer dan één taal opvoeden. Daar hebben kinderen altijd profijt van.

Tweetaligheid leidt tot achterstand in het denken en in talenkennis.
Als kinderen al vanaf de wieg twee talen te horen krijgen, beginnen ze gemiddeld wat later te praten dan eentaligen. Maar niet abnormaal laat en ze halen hun achterstand in. Dat doen ook allochtone leerlingen die op hun eerste schooldag niet goed Nederlands spreken. Nog voor het einde van de basisschool is hun achterstand voor een flink deel weg. Dat geldt niet voor alle allochtone leerlingen, en helaas ook niet voor de hele achterstand. Daarom blijven volgens de onderzoekers extra inspanningen nodig voor deze kinderen.

Tweetaligen zullen nooit in staat zijn om één taal goed te beheersen.
Uit veel onderzoek is gebleken dat tweetalige kinderen onder de juiste voorwaarden beide talen net zo kunnen leren als eentalige kinderen. Als ze er maar vroeg aan beginnen en beide talen ongeveer evenveel horen en gebruiken. Na hun twaalfde wordt het inderdaad moeilijker. Maar dat is geen wet, want als je ouder wordt, begrijp je beter wat een taal is, en dat kan wel iets goedmaken, zo blijkt eveneens uit onderzoek.

Meertaligheid kan soms te veel vragen van je denkvermogen.
Het omgekeerde is waar: talen zijn goed voor je geestelijke gezondheid. Amerikaans onderzoek naar de werking van de hersenen heeft aangetoond dat tweetalige mensen op latere leeftijd sneller kunnen denken en beter zijn in bijvoorbeeld multitasken dan eentaligen. Gemiddeld komen de symptomen van de ziekte van Alzheimer bij tweetaligen vijf of zes jaar later aan het licht dan bij eentaligen. Dat betekent dat tweetaligen met deze ziekte langer in staat zijn alledaagse taken uit te voeren. Wel geldt dat alleen voor tweetaligen die beide talen gedurende hun hele leven gebruiken, niet voor mensen die zo af en toe een tweede taal hebben gesproken. Uit onderzoek kwam ook naar voren dat de hersenen van tweetaligen anders zijn dan die van eentaligen, waardoor zij problemen op een andere manier oplossen, zelfs non-verbale problemen.

1000 meningen

Welke taal komt er uit je mond als je in je vinger snijdt?

Ook iemand die twintig talen kent, gebruikt zijn moedertaal als hij in zijn vinger snijdt. Dat zei Jean-Paul Belmondo, de beroemde Franse filmster (*1933). Maar dat gaat toch niet helemaal op. Van de meertalige mensen voor wie Nederlands niet de eerste taal is, roept maar één op de vijf iets in hun eigen eerste taal. Wat? Dat hebben we niet gevraagd.

Wie meer dan één taal kent, leert zich aanpassen en betrapt zich op nieuwe gedachten. Ook letterlijk, want een taal is een venster naar een nieuwe wereld waar woorden hangen aan begrippen die net even anders zijn, die je op het verkeerde been zetten.

Louise Fresco, hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam (UvA)

1000 meningen

Een partner met een andere taal

De helft spreekt Nederlands

Wat spreekt iemand in Nederland of Vlaanderen met zijn partner als die van huis uit geen Nederlands spreekt? Het antwoord: 35 procent spreekt bijna altijd Nederlands, 15 procent spreekt Nederlands afgewisseld met een andere taal. Dat is samen de helft.

De andere helft spreekt een andere taal

De andere helft? Wel 40 procent van die stellen spreekt met elkaar de taal van een van de beide partners. En 10 procent spreekt elkaars taal niet en kiest voor een derde taal: meestal Engels.

En met de kinderen Nederlands

Spreekt iemand die met zijn partner een andere taal dan Nederlands spreekt, ook die andere taal met zijn of haar kinderen? Nee, dat is niet zo. Zo'n 70 procent spreekt met zijn kinderen altijd of meestal Nederlands. En bijna 20 procent gebruikt twee talen om en om.

1000 meningen

Wat spreken mensen die meertalig zijn opgevoed met hun dierbaren?

Met broers en zussen meestal Nederlands

Wie in Nederland of Vlaanderen uit een gezin komt met meer talen, spreekt met broers en zussen meestal Nederlands. Dat geldt voor bijna 70 procent van de mensen met zo'n meertalige opvoeding. Slechts 10 procent spreekt dan weer de ene en dan weer de andere taal met hun broers en zussen. En ongeveer 20 procent spreekt nauwelijks of geen Nederlands met hen.

Met vrienden meestal Nederlands

Meer dan 80 op de 100 mensen in Nederland en Vlaanderen die meertalig zijn opgevoed, praten Nederlands met hun beste vrienden. Dat doen ook mensen voor wie het Nederlands niet de allereerste taal is. Maar ze spreken dikwijls meer talen met hun beste vrienden. Gemiddeld spreken meertaligen van thuis uit ook met hun beste vrienden meer dan één taal. Naast het Nederlands en de eigen eerste taal (circa 15 procent) is dat vaak ook een andere vreemde taal. Vooral Engels, Frans, Duits en Spaans.

Met de kinderen?

Met de kinderen spreekt 60 procent van de mensen die zelf meertalig zijn opgevoed, meestal Nederlands. De overige ouders geven hun kinderen een meertalige opvoeding.

De juiste spelling?

Woordenlijst Nederlandse Taal | woordenlijst.org

© Filip Van Zuylen

Meertaligheid komt maar zelden voor.

Dit is een misvatting: meer dan de helft van de wereldbevolking is meertalig. Hoeveel mensen dat precies zijn, is niet te tellen. Een aanwijzing kunnen we wel krijgen als we nagaan in welke landen meer dan één taal als officiële taal geldt, of in welke landen meerdere talen door elkaar heen worden gesproken. Dat is in de meeste landen het geval. Veel inwoners zullen daar zowel de officiële taal als een of meer van de andere talen hanteren.

Tot slot moet je bedenken dat veel mensen ook een dialect kennen, en ook deze mensen zijn in zekere zin tweetalig.

Als tweetaligen hun talen vermengen, is dat een teken van luiheid.

Het is nog niet zo simpel om in een gesprek talen te vermengen. Probeer de zinnen *Ik kocht het laatste exemplaar* en *I bought the last copy* maar eens door elkaar te gooien. Wedden dat je *I kocht the laatste copy* of *Ik bought het last exemplaar* nooit zult zeggen? We hebben blijkbaar onbewust allemaal regels in ons hoofd die ons vertellen wat wel en niet kan. Want het is niet onmogelijk om zinnen als *Ik kocht the last copy* of *I bought het laatste exemplaar* te produceren. Deze regels gelden niet alleen voor Nederlands/Engels, maar voor alle mogelijke taal- en dialectparen.

Op onze website taalpeilplus.org vind je filmpjes die dit mooi illustreren.

De Wereld van de Nederlandse Taal

WEBSITE VOOR JONGEREN**dwvdnt.org****DWVDNT**

Jouw mening

De Taalunie is zeer geïnteresseerd in je mening over *Taalpeil*, onder andere met het oog op een volgend onderzoek. Opmerkingen en vragen kan je sturen naar taalpeil@taalunie.org.

Verantwoording onderzoek

Trendbox bv voerde in opdracht van de Nederlandse Taalunie in mei 2011 het onderzoek onder Nederlanders en Vlamingen uit. De steekproeven zijn genomen uit de populatie van achttien jaar en ouder. 500 Nederlanders en 300 Vlamingen vulden een vragenlijst in. Voor de rapportage voor het gebied Nederland en Vlaanderen is een herweging gemaakt in de verhouding 71 procent (Nederland), 29 procent (Vlaanderen). Er is een aanvullende steekproef getrokken onder meertaligen. In totaal vulden zij 265 enquêtes in. Binnen deze groep zijn 194 mensen meertalig opgevoed en behoren er 190 tot een gezin waar meer talen werden gesproken. Tussen beide groepen bestaat een overlap van 45 procent. In Suriname werden door Stichting Undefined 130 enquêtes afgenomen, representatief naar leeftijd, sekse en moedertaal. Om praktische redenen werden de enquêtes alleen in Paramaribo afgenomen.

Het volledige Taalpeilonderzoek 2011 vind je op taalpeilplus.org.

Meer Taalpeilen bestellen?

Mail naar taalpeil@taalunie.org
Telefoon Nederland en Vlaanderen: + 31 (0)70 346 95 48
Telefoon Suriname: 8232964
Ze worden je gratis toegestuurd.

Over de Taalunie

Nederland en Vlaanderen werken samen aan de Nederlandse taal. Dat is dertig jaar geleden zo bepaald in het Verdrag betreffende de Nederlandse Taalunie. Nederland en België sloten dat verdrag in 1980. In 2004 sloot Suriname zich bij de Taalunie aan. Een dergelijk verdrag tussen landen die eenzelfde taal hebben, is uniek in de wereld.

Nederlands zonder drempels is het motto van de Taalunie. Dit houdt in dat de Taalunie probeert om iedereen die het Nederlands gebruikt of leert, daarin te ondersteunen. Zo probeert ze ervoor te zorgen dat het Nederlands kan worden gebruikt voor alles waar een taal toe kan dienen.

Het Algemeen Secretariaat van de Taalunie is een soort 'ministerie van Taal' van drie landen. Het zorgt er vooral voor dat andere instanties aan het werk gaan.

Werkterreinen van de Taalunie zijn:

- Woordenboeken, grammatica, spelling
- Nederlands op het internet, automatisch vertalen, spraaktechnologie
- Het onderwijs van het Nederlands hier en in het buitenland
- Nederlandstalige literatuur en lezen

Nederlandse Taalunie

Lange Voorhout 19
Postbus 10595
2501 HN Den Haag
Nederland
tel: + 31 70 346 95 48

*Nederlandse Taalunie***nú**

Meer weten over de Taalunie?

taalnieversum.org

Colofon

© Nederlandse Taalunie
November 2011

Redactie:

Ellen Fernhout, Ludo Permentier
Met medewerking van Nicoline van der Sijs, Leonie Cornips en Jacomine Nortier

Onderzoek Nederland en Vlaanderen:

Trendbox bv, Amsterdam

Onderzoek Suriname:

Stichting Undefined Paramaribo

Vormgeving:

Bailleul Ontwerpbureau

Illustraties:

Camp

Grafieken:

Janno de Jong, Studio Valleyfive

Fotografie:

Luc Daelmans
Jorge Dirkx
Filip Van Zuylen

Bronnen

De bronverwijzingen bij deze Taalpeil vind je op taalpeilplus.org.